

PM SHIFT2021
2021-09-02

Karin Neergaard
Lina Dahlberg

SHIFT2021

– Rankning av städers arbete med
hållbara transporter

Förord

Trivector har arbetat med hållbara transporter i mer än 30 år och har sett hur viktigt det är att lära av varandra. År 2014 beslutade vi oss därför för att bygga vidare på det europeiska benchmarkingverktyget EcoMobilitySHIFT, som vi tagit fram tillsammans med andra experter i EU-projektet med samma namn. Vi tog fram kommunrakningen SHIFT, en svensk variant av EcoMobilitySHIFT. Under åren har den förändrats och utökats något. År 2018 tillkom området *Blicka framåt* som fokuserar på digitalisering, innovationer och samverkan.

Många städer i Sverige arbetar idag framgångsrikt med olika projekt som syftar till att öka andelen som går, cyklar och åker kollektivt och att minska fossilberoendet i fordonsparken. Dessa exempel förtjänar att spridas. Förutom att vi lyfter fram den stad som får högst totalpoäng, lyfter vi därför även fram innovativa exempel som vi hoppas att fler städer ska inspireras av.

Tack alla städer som bidragit till årets rankning, SHIFT2021!

Lund, 2 september 2021

Christer Ljungberg
VD Trivector Traffic

Karin Neergaard
SHIFT-ansvarig Trivector Traffic

Om rankningen

SHIFT – ranking av hållbara transporter i svenska städer, baseras dels på en enkät till kommunerna, dels på insamling av data från STRADA (databas över olyckor), nationella resvaneundersökningen, Statistiska Centralbyrån och Miljöfordonsdiagnos.

Frågorna och indikatorerna som mäts är indelade i fem områden:

Kommunrankningen SHIFT2020 innehåller samma poänggrundande frågor som förra året. Däremot har alternativen förändrats och skärpts för frågan om planering av ny bebyggelse.

Viktning görs, på samma sätt som föregående år, med hänsyn till:

- ▶ Centralortens inflytande i regionen (enkät) – lättare att införa parkeringsrestriktioner i en stad med stort inflytande i regionen.
- ▶ Centralortens yta – den lokala kollektivtrafikens standard och planering av nya områden har mindre betydelse i en liten stad.
- ▶ Antal invånare i kommunen – lättare att få resurser till mobility management-arbete och till godsplaneringsarbete i en större kommun.

Indikatorer per område, maxpoäng och källa:

OMRÅDE	INDIKATORER	MAXPOÄNG	KÄLLA
GÖR DET MÖJLIGT	Underlag för att förstå användarbehov (resvane- och kvalitetsundersökningar)	10	Enkät
	Trafikstrategi som syftar till att minimera transportberoendet och öka andelen resor med hållbara färd-sätt (gång, cykel och kollektivtrafik)	12	Enkät
	Mål om att minska biltrafiken per capita	4	Enkät
	Beslutade åtgärder som bidrar till att nå klimat-målet till 2030	4	Enkät
	Godstrafikstrategi	4	Enkät
	Budget för cykelinvesteringar de närmaste åren (kr/invånare + andel av total investeringsbudget inom trafik)	8 (4+4)	Enkät
GE FÖRUT-SÄTTNINGAR	Hänsyn till hållbart resande vid lokalisering och planering av nya områden	15	Enkät
	Andel av lokalvägnätet som är 30-gator	15	Enkät
	Hastighetsplan för huvudorten	2	Enkät
	Infört 40-gator i delar av huvudorten	3	Enkät
	Mobility Management-arbete	15	Enkät
	Parkeringsstrategi	20	Enkät
	Cykelinfrastrukturstandard (hur väl utbyggd cykel-infrastrukturen är + om man infört cykelöverfarter)	20 (18+2)	Enkät
	Kollektivtrafikstandard (andel invånare inom 400 meter + turtäthet)	20 (10+10)	Enkät
	Andel fossiloberoende fordon för kommunens egna personbilar och lätta lastbilar	10	Miljöfordons-diagnos
Godsplanering (13 ja/nej-frågor)	10	Enkät	
SE RESULTAT	Andel bilresor av alla resor i kommunen	40	Nationella resvane-undersökningen
	Dödade och svårt skadade per 10 000 invånare	10	STRADA (databas över trafikolyckor)
	Luftkvalitet med hänsyn till miljökvalitetsnormen för PM och NOx	10	Enkät
BLICKA FRAMÅT	Övergripande strategi för innovationer	5	Enkät
	Kommunala resurser för innovationsfrågor kopplat till transportsystemet	5	Enkät
	Digitalisering (6 delfrågor)	12	Enkät
	Samverkan (4 delfrågor)	10	Enkät
BONUS	Bonuspoäng för särskilt innovativa åtgärder som gynnar hållbart resande	10	Enkät och expertbedömning
SUMMA		274	

De 10 bästa

Tio i topp och bästa stad inom hållbara transporter

Här är listan över de tio kommuner som fått högst poäng i SHIFT2021, avrundad poäng.

1	Lund	225
2	Linköping	208
3	Umeå	207
4	Uppsala	207
5	Örebro	198
6	Landskrona	185
7	Gävle	184
8	Malmö	182
9	Helsingborg	180
10	Eskilstuna	180

Bästa stad 2021 är Lund

Lund vinner i år igen och det beror på att de håller sina positioner och uppnår 80 procent av totalpoängen. Lund har arbetat målmedvetet med hållbara transporter under lång tid och på senare år lyft sig inom andelen fossilfria fordon i den egna flottan. Från föregående år har de inte förbättrat sig men lyckas ändå vinna i år igen.

Nya på tio i topp sedan förra året är Landskrona, Malmö och Eskilstuna. Malmö har varit med på topplistan förut. Landskrona har kommit med på topp tio för första gången och var årets klättrare förra året och hamnade då på en trettonde plats. I år deltog inte Göteborg som var inom tio i topp förra året. Uppsala och Gävle har klättrat i topplistan sedan förra året.

Bonus och hedersomnämning

Bonuspoäng (10 poäng) delas varje år ut till en eller flera kommuner för åtgärder som ligger i framkant när det gäller att skapa ett transportsystem för hållbar utveckling och som kan inspirera andra. År 2021 har vi valt att dela ut bonuspoäng till två kommuner; Linköping och Kalmar.

Linköping får bonus för sina satsningar på gröna resplaner. Kommunen har sedan 2015 haft en handlingsplan för hur arbets- och tjänsteresor ska bli mer hållbara för medarbetare på kommunen. Det har varit en grund för att inspirera till gröna resplaner som idag omfattar 30 - 40 tusen personer som arbetspendlar. Det görs till sex företag eller områden runt om i Linköping. Den gröna resplanen för Linköping Science Park utvärderades i januari 2020 och visade en minskning av koldioxidutsläppen till området med 24 procent. Åtgärder som kommunen höll i var olika kampanjer så som prova-på-elcykel, prova-på-kollektivtrafiken och en tillgänglighetsanalys till vilka busslinjer som gick snabbast till arbetsplatsen från olika områden.

Kalmar får bonus för sitt arbete med klimatväxling. Linnéuniversitetet i Kalmar planerar att inviga ett enat universitetsområde i centrala Kalmar. Det kommer medföra ett stort antal nya pendlare till centrum. För att inte få ett parkeringskaos har parkeringsavgifterna höjts i samband med detta. De intäkterna som nu tillkommit har direkt gått till att subventionera periodkortet till kollektivtrafiken för alla medborgare. Precis innan pandemin visade ett ökat antal sålda periodkort, det gick dock inte att härleda till vem som köpt korten.

Resultat

Här redovisas uppgifter om median och några nyckeltal. I resultatbilagan finns diagram som kompletterar dessa uppgifter.

OMRÅDE/Indikator	Max-poäng	Median-poäng	Kommentar
GÖR DET MÖJLIGT			
Underlag för att förstå användarbehov (resvane- och kvalitetsundersökningar)	10	7	9 kommuner når maxpoäng
Trafikstrategi som syftar till att minimera transportberoendet och öka andelen resor med hållbara färd sätt (gång, cykel och kollektivtrafik)	12	8,5	27 av 30 kommuner har strategi, 7 kommuner når maxpoäng
Mål om att minska biltrafiken per capita	4	4	25 kommuner (8 av 10) har mål
Beslutade åtgärder som bidrar till att nå klimatmålet till 2030	4	2	9 kommuner (3 av 10) har tillräckliga åtgärder
Godstrafikstrategi	4		3 (1 av 10) har en strategi
Budget för cykelinvesteringar de närmaste åren (kr/invånare + andel av total investeringsbudget inom trafik)	8 (4+4)	3,5 (2+1,5)	Median: 179 kr/invånare & år respektive 16 % av trafikinvesteringarna ¹
GE FÖRUTSÄTTNINGAR			
Hänsyn till hållbart resande vid lokalisering och planering av nya områden	15	5,5	28 kommuner har stöd i ÖP för att lokalisera ny bebyggelse till cykel- och kollektivtrafiklägen, men få har förbud mot externhandel eller mål om att minimera vägutbyggnader
Andel av lokalvägnätet som är 30-gator	15	7	I 12 kommuner (3 av 10) är mer än 80 % av kommunala lokalvägnätet reglerat till 30 km/h
Hastighetsplan för huvudorten	2	2	26 kommuner (7 av 10) har en hastighetsplan
Infört 40-gator i delar av huvudorten	3	3	27 kommuner (8 av 10) har infört 40 km/h
Mobility Management-arbete	15	12	Alla kommuner arbetar med MM, 18 kommuner (6 av 10) arbetar mycket med MM

¹ 2021 har alla deltagande kommuner angett en siffra för cykelbudget för minst ett år framåt, vilket är bästa resultat hittills.

OMRÅDE/Indikator	Max-poäng	Median-poäng	Kommentar
Parkeringsstrategi	20	16	12 kommuner (4 av 10) har en omfattande p-policy som funnits en längre tid
Cykelinfrastrukturstandard (hur väl utbyggd cykelinfrastrukturen är + om man infört cykelöverfarter)	20 (18+2)	17 (15+2)	10 kommuner har ett högkvalitativt cykelnät och arbetar med ständiga förbättringar, 19 kommuner (6 av 10) har infört cykelöverfarter
Kollektivtrafikstandard (andel invånare inom 400 meter + turtäthet)	20 (10+10)	18 (10+8)	I 18 kommuner (6 av 10) bor 90% av invånarna inom 400 meter från hållplats, 12 kommuner (4 av 10) har en mycket hög turtäthet på bästa linjen
Andel fossiloberoende fordon för kommunens egna personbilar och lätta lastbilar	10	8	Median motsvarar 73 %
Godsplanering (13 ja/nej-frågor)	10	4,5	
SE RESULTAT			
Andel bilresor av alla resor i kommunen	40	28	Median motsvarar 54 % bilresor
Dödade och svårt skadade per 10 000 invånare	10	7	Median är 0,75 (min 0,27; max 1,55)
Luftkvalitet med hänsyn till miljökvalitetsnormen för PM och NOx	10	7	5 kommuner (2 av 10) klarar miljökvalitetsmålet för frisk luft, 20 kommuner (7 av 10) klarar miljökvalitetsnormen
BLICKA FRAMÅT			
Övergripande strategi för innovationer	5	1,5	6 kommuner (2 av 10) har en strategi
Kommunala resurser för innovationsfrågor kopplat till transportsystemet	5	1,75	6 kommuner (2 av 10) har tillräckligt med resurser
Digitalisering (6 delfrågor)	12	8,15	Autonoma fordon (0,8), Transport som tjänst (1,6), Elektrifiering (1,6), Internet of things (0,8), Big data & öppna data (0,8), logistikfrågor kopplade till e-handel (0,8)
Samverkan (4 delfrågor)	10	5,5	Andra kommuner, regioner & myndigheter (1,5), privata näringslivet (1,5), universitet & högskola (1,5), intresseorganisationer & medborgare (1,0)
BONUS			
Bonuspoäng för särskilt innovativa åtgärder som gynnar hållbart resande	10	0	2 kommuner har fått bonuspoäng
SUMMA	274	122,4	

Hela Listan

Nr	Kommun	Poäng
1	Lund	225
2	Linköping	208
3	Umeå	207
4	Uppsala	207
5	Örebro	198
6	Landskrona	185
7	Gävle	184
8	Malmö	182
9	Helsingborg	180
10	Eskilstuna	180
11	Kalmar	179
12	Järfälla	178
13	Karlstad	176
14	Norrköping	171
15	Sundbyberg	168
16	Trollhättan	167
17	Växjö	164
18	Luleå	164
19	Halmstad	162
20	Jönköping	162
21	Västerås	156
22	Huddinge	154
23	Kristianstad	152
24	Borlänge	152
25	Sundsvall	140
26	Karlskrona	140
27	Botkyrka	139
28	Haninge	139
29	Upplands Väsby	138
30	Täby	124

De kommuner som bjöds in till SHIFT2021 men inte deltog var Borås, Falun, Göteborg, Lidingö, Mölndal, Nacka, Skellefteå, Skövde, Sollentuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tyresö, Uddevalla och Östersund.

Mer information

Mer information om SHIFT finns på www.trivector.se. Där kan du också beställa resultatet från SHIFT2020 för din kommun. Du kan också kontakta Karin eller Alexander.

Karin Neergaard: 010-456 56 16, karin.neergaard@trivector.se

Alexander Börefelt 010-456 56 27, alexander.borefelt@trivector.se